

ВИКЛАДАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ

Бойко Тетяна,

учитель зарубіжної літератури

Ходорич Оксана,

учитель-методист, учитель зарубіжної літератури

*(гімназія міжнародних відносин № 323 з поглибленим вивченням
англійської мови м. Києва, Україна)*

Творча діяльність педагогічних працівників в умовах сучасного інноваційного середовища, створеного в гімназії міжнародних відносин № 323 з поглибленим вивченням англійської мови м. Києва, спрямована на формування конкурентоспроможної особистості, яка здатна активно змінюватися в умовах сучасного інформаційно-технологічного суспільства, спроможна реалізувати свої життєві прагнення та плани. В. Сухомлинський переконував, що кожному вчителю потрібно шукати у своєму предметі точки зіткнення з матеріалом інших предметів, а найглибші зв'язки криються у характері розумової праці^{1 (с. 44)}. У практичній проектній діяльності на основі міжпредметних зв'язків використовуємо ідеї американського психолога Дж. Гілфорда про існування двох типів мислення: конвергентного та дивергентного. Конвергентне – мислення, що спрямоване на досягнення одного правильного результату, яке базується на знаннях. Дивергентне – мислення, що розвивається за різними напрямками, передбачаючи поліваріантність розв'язань завдання чи задачі.

Науковці вважають, що поліпшення якості освіти в умовах глобалізаційних змін може відбутись, якщо саме освіта торкнеться глибинних процесів розвитку людини, її менталітету, інтелекту і мислення^{2 (с. 15)}. Зарубіжна література як шкільний предмет має у цьому контексті значний потенціал, адже залучає дітей до скарбів людської культури, мистецтва та літератури, дає можливість орієнтуватися у світовому культурному просторі, надихає на пошуки власного «Я». Формування літературної компетентності та її складників тісно пов'язано із формуванням ключових компетентностей, яке може бути зреалізоване через творчість учителя, педагогічні технології, методи інтерактивного навчання, методи навчання, яке розвиває. Вони створюють умови для розвитку активної, соціально адаптованої, творчої особистості³.

З погляду педагога-практика, найбільш ефективними з педагогічних технологій є проектні технології, ґрунтовані на міжпредметних зв'язках. Проектні технології визначаються як освітні технології, спрямовані на здобуття учнями знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формуванням у них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку на основі інтеграції⁴. Проектний метод у компетентнісно спрямованій освіті – це інструмент, який створює унікальні передумови для розвитку ключових компетенцій і самостійності учня в осягненні нового, стимулюючи його природну допитливість і творчий потенціал⁵. Іманентні властивості проектної роботи:

цілісна робота, її не можна закінчити, зупинившись на півдорозі, оскільки оцінюється кінцевий продукт; складна робота, яка включає різні етапи діяльності; обов'язковим атрибутом є реальна практична діяльність; практика є системно утворювальним компонентом розвитку життєвої компетентності учнів; проектна діяльність ґрунтується на активній соціальній інтеграційній дії у розв'язанні життєво значущої проблеми⁶.

Виходячи з сучасних вимог до викладання зарубіжної літератури, метод проектів на основі міжпредметних зв'язків сприяє активізації розумової діяльності учнів; формуванню в учнів уявлення про художню літературу як мистецтво слова, важливу складову системи мистецтв і духовної культури українського та інших народів світу та вміння переносити знання з однієї дисципліни на іншу, здатності інтерпретації художнього твору, висловлювання власної думки; вчить учнів визначати національну своєрідність і загальнолюдську значущість літературних творів, у тому числі шляхом зіставлення зі зразками національних літератур та різних видів мистецтв; виховує повноцінну духовну особистість, розвиває ключові компетентності.

Отже, міжпредметні зв'язки у проектній діяльності мають органічно випливати із змісту навчального матеріалу, не руйнувати його структуру, логіку викладу і підкорятися досягненню певних навчально-виховних цілей. На нашу думку, у практично спрямованій діяльності педагога проектна технологія на основі міжпредметних зв'язків – це освітня технологія, що є сукупністю навчально-пізнавальних прийомів, за допомогою яких учні набувають знання та навички з різних галузей науки та життя в процесі планування та самостійного виконання певних практичних завдань з обов'язковою презентацією результатів з використанням матеріалу з різних наукових, культурологічних та літературно-критичних джерел.

Проектна технологія на основі міжпредметних зв'язків ґрунтується на позиціях педагогіки прагматизму, що дає змогу реалізувати принцип «навчання за допомогою діяльності», де діяльність розглядається як творча й активна робота учня.

Важливим у розвитку дивергентного мислення є робота у проектах учнів гімназії на основі міжпредметних зв'язків, яка спрямована на формування компетентностей, самостійності та креативності учнів, пошуками ними власного творчого шляху. У 5 класі був утілений міжпредметний творчий проект «Живе слово природи плаєка література», який мав два напрями – «Живе слово природи в поезії», «Примхливий світ кикої природи очима майстра слова Кіплінга». Під час роботи над проектом учні самостійно ознайомлюються з віршами поетів різних країн про природу; презентують ці поезії, використовуючи ілюстрації; виразно читають вірші про природу напам'ять державною та іноземними мовами; співпрацюють у межах творчих груп.

У 6 класі учителі разом з учнями реалізовували кілька проектів, зокрема, міжпредметний творчий інтеграційний проект «Хай байка живе в століттях». За типом цей проект тип відносимо до творчих, практично-орієнтованих; за предметно-змістовою насиченістю він є міжпредметним; характер координації проекту був безпосереднім та гнучким; проводився серед учнів усієї паралелі 6 класів на основі кращих виступів учнів; роз-

рахований за кількістю годин за терміном вивчення теми за навчальною програмою з зарубіжної літератури у 6 класі.

У 7 класі традиційно реалізується проект «Гасмничі грані балади», де учні співпрацювали в різних творчих міжпредметних групах. У результаті творчої діяльності учнями були створені презентації, де творчо представили власне розуміння балади як жанру літератури, показали, як жанр балади розвивався в літературі від моменту зародження у фольклорі різних народів до сучасності. Цей проект став для всіх нас яскравим зразком виявлення та використання міжпредметних зв'язків зарубіжної літератури з українською літературою, а також із народознавством, англійською мовою, географією, історією, міфологією, інформатикою, з різними видами мистецтва: образотворчим мистецтвом, музикою, кіно, театром, риторикою.

Значну роль відіграють проектні технології на основі міжпредметних зв'язків при викладанні зарубіжної літератури у старшій школі, що дає змогу нам оптимізувати навчальний процес.

Учні 10 класу реалізовували проект «Блиск і злидні жіночої долі в творчості письменників «золотої доби класичного роману». Як результат – глибоке осмислення навчального матеріалу на основі компаративного аналізу. Інтерактивний проект «Схід – Захід: літературні перехрестя» сприяв формуванню інтелектуальних, спеціальних і загальнокультурних знань і вмінь учнів, розвитку ініціативності, логічного мислення, навичок співпраці, формуванню вміння накопичувати та використовувати інформацію, розвитку навичок самостійного планування, самоосвіти, комунікабельності тощо.

Різні форми роботи у під час реалізації цього проекту дали змогу учителям здійснювати профорієнтаційну роботу. Для оптимізації навчального процесу в 11 класах учні реалізують проект «Модернізм у світовій поезії ХХ століття», у процесі роботи над яким розв'язується проблемне питання: «У чому полягає новаторський характер модерністських та авангардистських пошуків у творчих майстернях поетів та як ці пошуки вплинули на розвиток мистецтва ХХ-ХХІ століття?». У результаті реалізації проекту учні вправлялись у міжпредметних зв'язках літератури з історією, географією, образотворчим мистецтвом, журналістикою, розвивали уміння спілкуватися державною та французькою мовами ті ін.

Проектні технології упроваджуються на уроках зарубіжної літератури з використанням інтерактивних технологій: наприклад, інтерактивна гра-подорож «З Гераклом у давню Грецію», урок-портрет з елементами віртуальної подорожі «Хто ви, незнайомцю Вальтере Скотт?», феєрія за казками Андерсена «Бал квітів», захист проектів «Моя улюблена книга», літературний фільм «З піратами Карибського моря», конкурс літературного футурологічного передбачення, проект на основі екскурсійної діяльності «Живе письменницьке слово на карті України» та ін.

Результатом проектної діяльності на основі міжпредметних зв'язків є творча співпраця учителя та учнів, їх самореалізація й самовдосконалення на уроках зарубіжної літератури в умовах створення ефективного інноваційного середовища в гімназії. Учитель у межах реалізації проектних технологій підвищує професійну майстерність, здобуває реальні результати

своїєї праці. Учень творчо застосовує та поглиблює знання, поліпшує комунікативні навички, вчиться співпрацювати у творчій команді, формує життєві компетентності, розвиває дивергентне мислення.

Планомірне впровадження проектних технологій на уроках зарубіжної літератури сприяє формуванню через особистісно орієнтовану модель навчання професійних компетентностей учасників освітнього процесу, формує соціально активну особистість, пристосовану до умов сучасного інформаційного суспільства.

¹ Сухомлинський В. О. *Сто порад вчителю*. Київ, 1984.

² *Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект* : кол. монограф. / [авт. кол.: Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, О. В. Барановська та ін.]. Київ, 2018. 260 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/713853/>

³ Ходорич О. І. Інноваційні педагогічні технології на уроках світової літератури як ефективний засіб формування ключових компетентностей старшокласників. *Дидактика: теорія і практика*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 150–153.

⁴ Жукова А. Г. Метод проектів у контексті інноваційного розвитку освітнього середовища гімназії. *Дидактика: теорія і практика*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2013. С. 38–49.

⁵ *Проектна діяльність у школі* / [упоряд. М. Голубенко]. Київ : Шкільний світ, 2007.

⁶ Ходорич О. І. Формування життєвих компетентностей учнів на уроках світової літератури (на прикладі школи-гімназії № 323 м. Києва). *Українознавство*. 2011. № 4. С. 202–207.